

«*Quaderni Ibero-Americani*». Editi a cura dell'Associazione per i rapporti culturali con la Spagna, il Portogallo e l'America Latina. Volume I. Torino 1946-1948. 248 pàgs.

Aquesta publicació de periodicitat irregular, dirigida per l'actiu hispanista torinès Giovanni M. Bertini, s'inicia amb el propòsit, assenyalat en la *Presentación* que obre el seu primer quadern, «de reanudar y multiplicar los lazos de simpatía y de intercambio cultural entre la Península Ibérica y la América Latina con Italia». A aquest fi reuneix articles diversos, recensiona obres recents, despulla revistes de contingut hispànic, dona a conèixer textos inèdits, ofereix mostres de poetes i prosistes moderns, dreça llistes bibliogràfiques, recorda els principals hispanistes desapareguts, aplega gran quantitat de notícies. El subtítol dels quaderns — «Attualità culturale in Spagna, Catalogna, Portogallo, Sud e Centro America», mudat a partir del núm. 3 en «Attualità culturale nella Penisola Iberica e America Latina»¹ — precisa bé la finalitat de la revista.

Els articles publicats, generalment molt breus, es refereixen amb preferència a temes literaris. A continuació assenyalo els més importants.

El Sr. RAMÓN MENÉNDEZ PIDAL s'ocupa, en *Suerte de un arcaísmo léxico en la poesía tradicional* (201-203), de la substitució d'*escudero* per *caballero* en els romanços i poesia tradicional, canvi que s'opera entre els anys 1510 i 1550. — L'enyorat ARTURO FARINELLI ens ofereix dues notes cervantines: *La morte di Don Quijote* (19-21) i fragments del seu últim escrit *Cervantes e il suo mondo idillico* (113-115). — El P. MIQUEL BATLLORI parla de *Gracián, jesuïta barroco* (223-224).

El Prof. GIOVANNI M. BERTINI s'interessa per les influències mútues de les literatures castellana i italiana: en *Un «Lazarillo de Tormes» in italiano inedito* (3-4) dona notícia d'una traducció, feta per un tal Diluigi Izzontesse, que ha d'ésser anterior a les dues (una de manuscrita i una d'estampada) que fins ara se'n coneixien; en *Il «Convidado de Piedra» in Italia* (161-163) rastreja el coneixement d'aquesta obra de Tirso de Molina en el país veí; en *La Fortuna di Machievelli in Spagna* (21-22, 25-26), recorda que, malgrat que la familiaritat de la llengua italiana no provoqués versions nombroses de les obres de Maquiavel, es troben dos manuscrits a la Biblioteca Nacional de Madrid que contenen la traducció, per Juan Vélez de León, d'una sèrie d'obres de l'autor italià, i publica dues lletres del duc de Sessa al Tribunal Suprem de la Inquisició Espanyola demanant que sigui autoritzada una reelaboració, depurada dels seus greus errors, del *Príncipe*, i que es publiqui sota un nom fals. En aquest camp d'influències i comparatisme cal anotar, encara: *Postille Tansilliane: Un gioco a carte ed un vino*, del Prof. EUGENIO MELE (51-52, 83-84, 140-143), referent a L. Tansillo, i *Unamuno e Carducci*, del Sr. F. M. DELOGU (208-212).

A la poesia moderna castellana van dedicades dues notes — *Antonio Machado*, del Sr. ATTILIO ENRIETTO (49-50), i *Poesia di Jorge Guillén*, del Sr. FRANCESCO TENTORI MONTALTO (204-207) — i una a la catalana — *Xavier Casp, poeta valenciano*, del Dr. CARLES CARDÓ (62-63).

Ès remarcable l'atenció dels *QIA* sobre la literatura hispano-americana:

1. Sobre aquest subtítol cal recordar la nota que la direcció dels *QIA* posava a la coberta del núm. 2: «Llamamos la atención sobre la exigencia científico-cultural a que obedeció el haber distinguido la filología, literatura y cultura catalana de la filología, literatura y cultura española».

Note sulla letteratura dell'America Latina, del Sr. PABLO HORTA (22-24); La poesia gauchesca argentina, del Sr. NARDO LANGUASCO (5-6, 55-56); Breve bosquejo de la literatura ecuatoriana, del Sr. LUIS CORDERO DEVILA (167-168); Juan Zorrilla de San Martín, precursor del modernismo, de LORE TERRACINI (86-87, 124-125); Joaquín Pasos, poeta nicaragüense, de G. M. B[ERTINI] (172-174); Gabriela Mistral, de la Prof. JOLE SCUDIERI-RUGGIERI (117-123).

Una secció interessant d'aquesta revista és la dedicada a oferir fragments d'obres principalment inèdites desconegudes. G. M. B[ERTINI] dóna unes mostres de «Lo libre de Amic et Amat» di Raimondo Lullo tradotto in castigliano, a base del ms. 74 de la Biblioteca Nacional de Madrid (85); transcriu, corregida d'errors, una Lettera inedita di Erasmo da Rotterdam, segons un manuscrit guardat a l'abadia de Vertiela (125-127); en Due relazioni sulla versione della «Mystica Theologica» dello Pseudo Dionigi l'Areopagita (169-171) recull dues notes presentades a la Inquisició informant sobre la versió castellana d'aquesta obra, feta per Francisco Fernández de las Bárcenas; publica una carta inèdita de Sebastià Arteaga a Matteo Borsa segons l'autògraf 153 de l'Accademia Virgiliana de Màntua (213-214), segons el text preparat per Bruno Turcato. El P. M. BATLLORI dóna uns fragments del tractat Della Carità d'Arnau de Vilanova, que es conserva en grec a Leningrad i en italià a Florència (127-128).

Entre les notes informatives són remarcables les del Prof. FRANK PIERCE: *Hispanic activities in Great Britain: General Survey* (77-78) i *Recent publications by British hispanists* (180-181). Entre les necrologies destaca la d'Arturo Farinelli, deguda al Prof. BERTINI (134-135).

Les recensions i notes de llibres són abundoses i desordenades. Les més interessants són les dedicades a la *Grammatica storica della lingua spagnola* d'A. CAVALIERE (228-229; B. Terracini), a la dissetena edició del *Diccionario de la R. Academia Española* (183-184; L. Ambruzzi), al *Nuovo dizionario spagnolo-italiano* de L. AMBRUZZI (184-186; B. Terracini), al *Diccionario ideológico* de JULIO CASARES (64-65; L. Ambruzzi), a les *Obres catalanes* d'ARNAU DE VILANOVA, publicades pel P. M. BATLLORI (99-100; G. M. Bertini).

R. A. i S.

«Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura». Vols. XVIII (1943), XIX (1944), XX (1944), XXI (1945), XXII (1946), XXIII (1947), XXIV (1948), XXV (1949), XXVI (1950). Castelló de la Plana. 336 pàgs. + 21 làms.; (4) + 284 pàgs. + 7 làms.; (4) + 236 pàgs. + 12 làms.; (4) + 468 + (4) pàgines + 27 làms.; (4) + 548 + (4) pàgs. + 17 làms.; (4) + 456 pàgs. + 21 làmines; (4) + 324 pàgs. + 7 làms.; (4) + 862 pàgs. + 57 làms.; (4) + 332 pàgs. + 7 làms.

L'any 1943 era represa la publicació d'aquesta revista castellanenca, després de la interrupció imposada per la guerra civil i pels primers anys de la postguerra. Fidel a les directrius que hom li havia marcat des del primer moment, ha seguit inserint estudis de tema vari, referits preferentment al País Valencià i a la comarca de la Plana, al costat, però, bé que menys abundants, d'obres de creació literària.